

an isolated western stock, and apart from this the Black Grouse is to be found on a great many heaths. The Black Grouse investigation of 1942 showed that this species is a regular breeding bird on about a hundred heaths and moorlands inside the quadrangle defined above. Well-known for rich populations are the following heaths and plantations: Tiphede, Grove, Vind, Tihøje, Feldborg, Straasø—Torsted—Hoverdal, Ørnhøj, Borris, Nørlund—Gludsted, Sandfeld, Tarm Østerhede, Morsbøl and Randbøl.

Every year about 678—876 broods are hatched, and the complete stock of Black Grouse in the autumn is about 5000.

The statistics show however that in the course of 30 years no heath of importance will be left with the exception of the protected areas. Lately two special Black Grouse sanctuaries have been established at Tihøje and Vind.

That the Black Grouse will decrease gradually in the future and disappear from many of the present populated areas admits of no doubt whatever.

Angaaende Tornskadens (*Lanius collurio L.*) og Høgesangerens (*Sylvia nisoria* (BECHSTEIN)) Yngleforhold.

Af SVEND NORUP.

I Tilslutning til, hvad der tidligere er meddelt her i Bladet vedrørende Tornskadens Ynglebiologi, og specielt efter, at C. FRITHJOF CHRISTIANSEN's interessante Iagttagelser over Høgesangeren paa Amager er fremkommet i Juniheftet af D. O. F. T., faar jeg Lyst til at fremkomme med et Par Iagttagelser, jeg for faa Aar siden gjorde, vedrørende disse 2 Arters Yngleforhold og intime Naboskab.

Overalt i Litteraturen*) finder man samstemmende Oplysninger om, at de 2 Arter: Tornskade og Høgesanger, yngler

*) Se bl. a. A. KOEFOED: Iagttagelser over Høgesangeren og Tornskaden paa Yngleplads, D. O. F. T., 1922, p. 126.

paa samme Lokalitet og ofte i umiddelbar Nærhed af hinanden, d. v. s. fra 2 til ca. 80 m's indbyrdes Redefastand.

I Danmark er Tornskaden jo en langt hyppigere Ynglefugl end Høgesangeren; i Københavns Nærhed har jeg i Aarenes Løb fundet talrige Reder af Tornskaden, men kun 2 Gange fundet Reden af Høgesangeren, begge Gange paa samme Lokalitet, og begge Gange ganske tæt ved en Rede af Tornskade.

Første Gang var i 1936, hvor jeg sammen med stud. med. HANS PLESNER i en mindre Kratbevoksning i Nærheden af Eremitageslottet d. 6. Juni fandt en Høgesangerrede indeholdende 4 friske Æg. Reden sad i en lille Brombærbusk ca. 60 cm over Jorden, og godt 10 m derfra fandtes i en Gran (3 m oppe) en Rede af Tornskade indeholdende 6 rugede Æg.

Ved vort næste Besøg faa Dage senere havde Tornskaden smaa Unger; Høgesangeren rugede paa sine 4 Æg. Desværre fik jeg paa Grund af Bortrejse ikke senere Lejlighed til at konstatere, hvad der videre skete i dette intime Samliv.

Fundet gav imidlertid Stødet til, at vi det følgende Aar atter opsøgte Stedet — dog uden Held; hverken Tornskaden eller Høgesangeren iagttoges dette Aar paa nævnte Terræn.

Derimod Aaret efter — i 1938 — iagttog vi paa det samme Sted i Dyrehaven i Begyndelsen af Juni en syngende Høgesanger ♂.

Fuglen opførte sig under Sangen paa den sædvanlige Maade, idet den af og til foretog de karakteristiske skraa Flyviture i Lighed med, hvad man kan se hos den syngende Tornsanger.

Pludselig fløj Fuglen ned i en mindre Tjørnebusk, hvor den blev siddende, stadig syngende; vi sneget os lidt nærmere hen mod Busken og kunde nu se Fuglen sidde paa Kanten af en Rede, syngende af fuld Hals, og med smaa Mellemlum studerede den interesseret Redens Indhold; flere Gange bøjede den sig forover og stak Næbbet ned mod Redens Bund. Da nogle Minutter var forløbet paa denne Maade, fløj Fuglen atter op og satte sig i en Gran lige over Reden, hvor den fortsatte sin Sang.

Vi blev noget forundrede over, at Høgesangeren saaledes sang direkte fra Reden, et Forhold, jeg dog senere har iagttaget hos den Grønne Løvsanger.

Vi gik nu hen til Tjørnen og kikkede ned i Reden; stor

var vor Forbavnselse, da det viste sig at være en Tornskadere, indeholdende 3 friske Æg.

Høgesangerreden fandtes 10 Minutter senere ca. 5 m fra Tornskadens, den var anbragt godt 1 m over Jorden og, saa vidt jeg husker, mellem Brombærranker; Reden var endnu ikke helt færdigbygget. Et Par Dage senere indeholdt Tornskadere den 6 Æg, hvorpaa ♀ rugede; ♂ iagttoges paa Stedet. Høgesangerhannen hørtes synge, ♀ saas ikke.

Dagen efter var vi atter paa Stedet, for at tilse de 2 Reder. Tornskadere den var nu tom, sikkert plyndret, hvad Redeskaalens Bund bar tydelige Spor af. Høgesangerreden var stadig fin og urørt, men uden Æg. Hverken Tornskade eller Høgesanger blev set eller hørt den Dag, og der kom aldrig Æg i Høgesangerreden.

Nu kan det naturligvis have været et Tilfælde, at Høgesangerhannen saaledes aflagde en lille Visit paa Tornskadens Redekant, om end et lidt mærkeligt Tilfælde; ligeledes kan den Omstændighed, at Høgesangeren forlader sin færdigbyggede Rede umiddelbart efter, at Tornskadens Æg er gaaet tabt, selvfølgelig let forklares paa flere Maader; bl. a. havde vi jo et Par Gange tilset Reden, dog uden at berøre denne eller de nærmeste Omgivelser. Dette kan naturligvis tænkes at have skræmt Fuglene.

Tilfældet forekom mig imidlertid at være ret enestaaende i sin Art, og jeg synes ikke, man kan lade være med at gøre sig visse Forestillinger derom.

Jeg har senere spekuleret en Del over Problemet og er nærmest kommet til den Opfattelse, at Høgesangeren maaske ved sit Besøg paa Tornskadere den har villet overbevise sig om, at Æglægningen skred tilfredsstillende frem; da dette aabenbart var Tilfældet, animeredes herved Høgesangerne til at paabegynde og fuldende deres egen Redebygning og Æglægning. Kort efter bliver Tornskaderne afbrudt i Rugningen, hvorfor ogsaa Høgesangerne (omend frivilligt) forlader Reden og opgiver Æglægningen. Jeg vil ikke paa nogen Maade hævde, at denne Forklaring er den eneste, endsige den rigtige.

Det drejer sig jo kun om en Enkeltiagttagelse, og ofte har Videnskaben vist, hvor farligt det er indenfor al Biologi at

generalisere og opstille Teorier ud fra en ganske enkelt og tilfældig Iagttagelse over et enkelt Individ indenfor en Art.

Ikke desto mindre tror jeg, man med Rette kan hævde, at den Kendsgerning, at Høgesangeren næsten altid yngler i en, skulde man tro, foruroligende Nærhed af Tornskaden, gør det overordentlig sandsynligt, at Naboskabet er ønsket og tilsigtet, i hvert Fald fra den ene Parts Side*).

Begge mine Fund viser, at Høgesangeren var sidst paa Færde med Redebygningen og saaledes selv har kunnet bestemme, hvor den vilde anbringe sin Rede i Forhold til Tornskadeboet.

Nogle Data fra C. FRITHJOF CHRISTIANSEN's store Materiale paa 28 Høgesangerreder anbragt i Nærheden af Tornskadereder vilde sikkert i høj Grad kunne bidrage til Løsningen af denne Del af Spørgsmaalet.

Forklaringen paa, hvorfor de 2 Arter søger hinandens Selskab, subsidiært hvorfor Høgesangeren søger Tornskadens, er dog hermed langtfra givet; hertil kræves mange og indgaaende Iagttagelser gennem hele Yngletiden over de 2 Arter, rugende Side om Side.

Den Omstændighed, at de 2 Arter foretrækker samme Ynglelokalitet og saaledes let kommer til at bygge lige op ad hinanden, er en usandsynlig og lidet tilfredsstillende Forklaring, da der jo i de fleste Tilfælde er Plads nok. I mine 2 Tilfælde kunde Høgesangeren have bygget 10 Gange saa langt fra Tornskaden, som den nu gjorde, eller være flyttet til et Nabokrat godt 100 m væk, hvor der ingen Tornskade boede, men hvor Terrænet forekom Menneskeøjne ligesaa velegnet.

Der maa findes en ganske bestemt biologisk eller om man vil psykologisk Aarsag til, at de 2 Arter søger hinandens Selskab, saa meget mere som dog Høgesangeren løber en vis, omend ringe, Risiko herved, hvad ogsaa CHRISTIANSEN's Iagttagelser over 2 „forsvundne“ Kuld Høgesangerunger tyder paa; ligesom man ogsaa har Beviser i Hænde for, at Høgesangeren gaar angrebsvis til Værks, hvis Tornskaden trods alt kommer i en for intim Nærhed af dens Afkom.

*) Ang. Sociabilitet mellem andre Fuglearter se bl. a. F. SALOMONSEN: Replik om Søfuglenes Sociologi. D. O. F. T., 1942, p. 98.

Endelig kan det Forhold, at Havesangeren og tildels ogsaa Munken foretrækker „Tornskadeterræn“, men dog altid klogeligt fortrækker fra Tornskadens Domæne, tages til Indtægt for den Opfattelse, at Høgesangeren har en bestemt Grund til at bygge tæt op ad Tornskaden.

Jeg har kun 2 Gange fundet Havesangerreder paa Tornskadens Ynglerevier, og begge Gange gik det galt for Havesangeren.

Det vilde være interessant, om andre Ornithologer havde gjort Iagttagelser, som kunde tjene til Belysning af hele dette ejendommelige Forhold.

Skyldes Fuglenes Adfærd Instinkt eller Fornuft?

Af HOLGER POULSEN.

Naar mange Mennesker tillægger Fuglene højere sjælelige Egenskaber skyldes det, at man forveksler Fornuft med Instinkt. Fugle kan godt give Udtryk for menneskelige Følelser, og deres Refleks- og Instinkthandlinger er ofte meget indviklede og hensigtsmæssige, at man faar et falsk Indtryk af Fornuft.

Naar det gælder om at bedømme andre Skabningers psykiske Forhold, slutter vi ud fra os selv, og det gælder derfor om at udtrykke sig saa objektivt som muligt. Mange yderst dyrevenlige men misforstaaende Dyrevenner bliver meget fortørnede over, at deres Kæledyr skulde være „dumt“, de føler en Dadel i dette Ord og vil ikke lade det sidde paa deres kære Dyr.

Den naive antropomorfistiske Maade at betragte Fuglene paa maa man se at komme bort fra. Det er ikke nok kun at iagttage Fuglene, man maa ogsaa prøve at forstaa deres Handlinger. Dette at man kun betragter Fuglene som noget yndigt og rørende vidner om en meget ringe Forstaaelse.

Allerede naar vi ser paa Fuglehjernen, der er meget mindre udviklet end vor, er vi klar over, at Fuglene maa staa paa et andet Trin. Vil vi vide mere, er vi henvist til at drage Slutninger af Fuglenes Adfærd.